

سونیا انهامیو اکسپوزیتو، استاد دپارتمان تاریخ در دانشکده‌ی تاریخ و فلسفه‌ی دانشگاه هاوانا است. (۱) انهامیو به سال ۱۹۴۲ در یک خانواده‌ی متوسط در هاوانا به دنیا آمد. در هجده سالگی - پس از پیروزی انقلاب - ازدواج کرد، که حاصل آن دو فرزند است. همراه با بنیان «فدراسیون زنان کوبا»، به سال ۱۹۶۰، به آن ملحق شد. انهامیو در سال ۱۹۶۷ به «اتحادیه جوانان کمونیست» و در سال ۱۹۷۳ به «حزب کمونیست کوبا» پیوست. پس از خاتمه‌ی تحصیلات عالی، به سال ۱۹۷۶، انهامیو به سمت استاد تاریخ به تدریس در دانشگاه هاوانا مشغول شد.

متن زیر بر اساس گفتگوی ضبط شده در دو نشست تهیه شده است. نشست اول در آپارتمان انهامیو به تاریخ ۲۳ ژوئن بود و نشست دوم در دپارتمان تاریخ واقع در کاسا د فرناندو اورتیس به روز ۲۹ ژوئن (۲) هر دو جلسه به زبان انگلیسی برگزار شدند. اگرچه انهامیو انگلیسی را به مراتب بهتر از اسپانیولی من تکلم می‌کند، اما لازم بود تا متن گفتگو برای روان شدن، ویرایش گردد. امکان رویت متن نهایی انگلیسی توسط انهامیو موجود نبود. من متن حاضر را از انگلیسی به فارسی برگردان و سپس ویرایش کرده‌ام. مسئولیت هر گونه اشتباه در پیاده کردن متن انگلیسی و برگردان آن به فارسی با من است.

یوچین کرگ، از فعالین «اتحادیه بین المللی کارگران خدمات» به برگزاری جلسات گفتگو کمک کرد، که به این وسیله از او تشکر می‌کنم. (۳)

کامران نیری

۱۰ ژوئیه ۲۰۰۰

فرازهایی از چهل سال جنبش فمینیستی در کوبا

گفتگویی با سونیا انهامیو اکسپوزیتو

ریشه کن شد. بخش عمده‌ی کسانی که از این بسیج سود بردند، زنان بودند. (۶) برنامه‌ی مشابهی برای کارگران خانگی، که عمدتاً زنان بودند، در سال‌های ۶۲-۱۹۶۱ اجرا شد و این‌ها در حالی که کار می‌کردند، از کلاس‌های شبانه استفاده می‌کردند. «فدراسیون زنان کوبا» در سال ۱۹۶۱، به آمارگیری از فاحشه‌ها پرداخت. در هاوانا حدود پنج هزار فاحشه بود. ما نیروی داوطلبی را بسیج کردیم، تا این عده و کودکان‌شان را به شرکت در مدارس تشویق کند. حدود ۵۰۰ نفری ثبت نام کردند. عده‌ی دیگری به ایالات متحده مهاجرت کردند. و بخش دیگری در کوبا باقی ماند، اما به فعالیت انقلابی نپیوست. در آن سال‌های اول انقلاب، ما قدم‌های اساسی‌ای در جهت راه انداختن یک جنبش توده‌ای فمینیستی برداشتیم: بسیج برای سوادآموزی و ایجاد امکانات برای شرکت زنان در زندگی اجتماعی کشور. مسأله‌ی اساسی، ایجاد امکانات برای کار در خارج از خانه و فرصت مطالعه و تفکر بود. این مهم، در طی بیست سال اول انقلاب انجام شد. تا سال ۱۹۸۰، اکثریت بزرگی از زنان کوبا درگیر زندگی اجتماعی شده بودند. تصمیم من به طلاق دادن شوهرم را باید در این

اما روابطی که بر پایه‌ی مساوات نباشند، شادمانی به بار نخواهند آورد.

کامران نیری: چه سالی از او طلاق گرفتید؟

سونیا انهامیو: سال ۱۹۷۰ بود، ده سال بعد از ازدواج‌مان. آن زمان من معلم بودم و به روستائیانی که کار می‌کردند، درس می‌دادم. ما ۶۰۰ دانش آموز داشتیم. به علاوه، من باید به فرزندانم می‌رسیدم. آن سال‌ها دنبال تحصیلات دوری عالی دانشگاهی نیز بودم. سرم خیلی شلوغ بود.

در سال‌های اول انقلاب، ما شاهد انقلابی از زنان و برای زنان بودیم. پیش از انقلاب، بخش اعظمی از زنان کوبا خانه دار بودند. (۴) این وضع به شکرانه‌ی انقلاب به طور سریع تغییر کرد؛ چرا که زنان امکانات زیادی، از جمله فرصت تحصیل، یافتند. چند نمونه را قید می‌کنم: ما برنامه‌ای برای زنان روستایی داشتیم، برای کسانی که از کوهستان سیراماسترا و دیگر بخش‌های کشور برای تحصیل به هاوانا آمده بودند. (۵) در سال ۱۹۶۰، تعداد این‌ها ۱۵۰ هزار نفر بود. طی یک بسیج توده‌ای، که در سپتامبر ۱۹۶۰ شروع شد و نه ماه به طول انجامید، عملاً بیسوادی در کوبا

کامران نیری: ما در آستانه‌ی چهلمین سالگرد بنیان گذاری «فدراسیون زنان کوبا» هستیم. فکر کردم که با گفتگوی با شما و از طریق مراجعه به تجربیات شما در این جنبش، قدری بیشتر با مسایل زنان کوبا و پیشرفت‌های آنان آشنا شوم. اجازه دهید با این سؤال شروع کنم، که چگونه شما به جنبش فمینیستی جلب شدید؟

سونیا انهامیو: تحت نظام سرمایه داری به دوش گرفتن مسئولیت کار خانگی، از جمله پرورش کودکان توسط زنان، امری عادی تلقی می‌شود. برای مردان، التزامی در شرکت در این وظایف وجود ندارد. در سال‌های اول انقلاب، من با وضعی مواجه شدم که شوهرم مرا از داشتن یک زندگی اجتماعی منع می‌کرد. او می‌گفت که «تو نباید شغلی اختیار کنی. کار تو تربیت فرزندان ماست». او مرتب دستورات مشابهی می‌داد. الگوی او برای زندگی من، مادران و مادر بزرگان‌مان بود. در چنین شرایطی بود، که من تصمیم گرفتم شوهرم را طلاق بدهم و اختیار زندگی‌ام را به دست بگیرم. پس از جدایی از او، احساس زندانی‌ای را داشتم که آزاد شده است! البته مطلوب این است که در زندگی هم راه و هم دم داشته باشیم.

چهارچوب تاریخی گذاشت. تحولاتی که در زندگی من رخ داد، جزیی از بیداری عمومی زنان کوبا بود که در صدد تعیین و تثبیت موقعیت اجتماعی خود در جامعه نوین بودند. در آن سالها، من خیلی مطالعه می‌کردم. یکی از درس‌هایی که آموختم، این بود که نمی‌توان یک شبه روابط اجتماعی بین زنان و مردان را دگرگون کرد. حتا نوعی تربیت پسر خودم طوری بود، که رفتار شونیسستی و برتری طلبانه مردانه را تشویق می‌کرد. من هر چه از دستم برمی‌آمد، برایش می‌کردم؛ حتا زمانی که او به راحتی می‌توانست از عهده وظایفش برآید. همین الان که ما داریم صحبت می‌کنیم، دختر من دارد لباس نظامی پسرش را می‌شوید؛ در حالی که او خود را برای گردش در شهر آماده می‌کند. با این همه، به نظر من، ما در جهتی صحیح گام‌های بلندی برداشته‌ایم. ما در بستر فرآیند بازآموزی روابط اجتماعی‌ای هستیم، که مستلزم زمان است تا کاملا جا بیفتد. در دهه های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰، ما سال‌های تدارک جنبش فمینیستی در کوبا را پشت سر گذاریم.

کامران نیری: کی و چگونه به «فدراسیون زنان کوبا» پیوستید؟

سونیا انهامیو: فدراسیون در ۲۳ اوت ۱۹۶۰ تاسیس شد و من در همان سال به شعبه آن در محله‌مان پیوستم. دوران حیات فدراسیون را می‌توان به دو بخش تقسیم کرد. در سال‌های ۷۹-۱۹۶۰، فدراسیون پایه گذاری شد، یعنی همان طور که گفتم با آموزش وسیع زنان و افزایش چشم گیر شرکت آنان در زندگی اجتماعی به تشکیلاتی قدرتمند تبدیل شد. در سال ۱۹۸۰، بخش مهمی از استادان دانشگاه ها، ۴۰ تا ۴۵ درصد پزشکان، و ۵۱ درصد دانشجویان از زنان بودند. (۷) ما در واقع با مشکل جدیدی برای انقلاب روبرو شده بودیم!

کامران نیری: چرا این امر را یک مشکل تلقی می‌کنید؟

سونیا انهامیو: به این دلیل که این آمار بیانگر علاقه‌ی نسبتا کمتر مردان به شرکت در تحصیلات عالی است و عدم تلاش ایشان برای احراز موقعیت‌های ممتاز. از دیدگاه منافع جامعه، ما می‌خواهیم مردان نیز چون زنان در چنین اموری بکوشند و موفق شوند.

کامران نیری: آیا شما می‌گوئید، که زنان برای موفقیت خود انگیزه و الگویی دارند، ولی مردان از انگیزه‌ی مشابهی برخوردار نیستند؟

سونیا انهامیو: من فکر می‌کنم که مردان همان قدر استعداد و هوش دارند که زنان، و می‌توانند همان قدر موفق شوند که زنان. مشکل احتمالا در تلاش نامساوی

این دو گروه است. در برخی از رشته‌ها چون پزشکی، فیزیک، ریاضی، اکولوژی، تعلیم و تربیت و هنر، اکثریت با زنان است. البته ما این را نموداری از موفقیت جنبش زنان و انقلاب کوبا می‌دانیم.

کامران نیری: ممکن است قدری در مورد نقش دولت در امور مربوط به شرکت زنان در فعالیت‌های اجتماعی توضیح دهید؟

سونیا انهامیو: در واقع، دولت توجه فراوانی به مسایل زنان کارگر داشته است. دولت مبتکر برنامه‌ی نهار دادن در مدارس و محل کار بود، تا نقشی که زنان به طور سنتی و خصوصی به عهده داشتند را با عمل اجتماعی جایگزین کند و بدعت گذار تحولی اساسی باشد. به همت دولت، ساعات کار مدارس افزایش یافت تا با ساعات کار مادران هم سان شود و این‌ها مجبور نباشند که به خاطر نگره داری از فرزندان خود، دست از کار اجتماعی بکشند. در اسپانیا که بودم، دیدم که تسهیلات مشابهی در این کشور وجود نداشت. مادران می‌باید ساعت یک بعدازظهر به خانه برمی‌گشتند، تا نهار بچه‌ها را تدارک ببینند و از ساعت دو تا چهار از آن‌ها نگره داری کنند و برای ساعات چهار تا هشت شب، زمانی که به سر کار بازمی‌گشتند، کسی را برای نگره داری فرزندان خود استخدام کنند. در غیر این صورت، یک مادر یا باید فرزند خود را در مدارس کانولیک که ساعات طولانی‌تر داشتند و خصوصی بودند، ثبت نام می‌کرد و یا از کار تمام وقت دست می‌کشید.

باز به پیشنهاد دولت، ساعات کار فروشگاه‌ها تا هفت بعدازظهر تمدید شد، تا خانواده‌ها بتوانند بعد از کار به خرید بپردازند. خدماتی چون رخت شویی‌های عمومی ایجاد شدند، تا زنان مجبور به شستن لباس اهل منزل نباشند. دولت خدمات متعدد مشابه دیگری نیز ایجاد کرد، با این هدف که فعالیت‌هایی که قبلا خصوصی و مسئولیت زنان تلقی می‌شد را به صورتی عمومی و اجتماعی نمایان کند، تا کل جامعه در قبال آن مسئولیت به عهده بگیرد. هر خانوادگی کوبایی، فهرستی از این خدمات و ساعات رجوع به آن‌ها را در اختیار دارد.

کامران نیری: قدری بیشتر در مورد فعالیت‌های «فدراسیون زنان کوبا» بگوئید.

سونیا انهامیو: فدراسیون نقش اساسی‌ای در شکل گیری سیاست عمومی و مشی دولت در قبال زنان به عهده دارد. همان طور که گفتم، یک نمونه بسیج اعضای فدراسیون برای پذیرایی از زنان روستایی‌ای بود که اوایل انقلاب به هاوانا آمده بودند. به ابتکار فدراسیون بود که در سراسر کشور، مهد کودکها برای نگره داری از بچه‌های یک تا پنج ساله تشکیل شدند. (۸)

فدراسیون نقش مهمی در آموزش زنان داشته است. فعالیت زنان در فدراسیون داوطلبانه است. در سال‌های ۱۹۸۰، فدراسیون به این نتیجه رسید که برای پیشرفت بیشتر جنبش زنان باید با ساختار پدرسالارانه‌ی خانواده برخورد شود. بنابراین، فعالیت‌های فدراسیون به طور مستقیمی در این جهت هدایت شدند.

رهبران فدراسیون اغلب در حزب و دولت – در ارگان‌های محلی، شهری و کشوری – نیز نقش رهبری دارند و تصمیمات و بحث‌های فدراسیون از این طریق بر سیاست گذاری اثر می‌گذارد. فدراسیون، کنگره‌های دمکراتیکی که تصمیمات مهمی در مورد مسایل زنان می‌گیرند، برگزار می‌کند. یک دوره‌ی بحث در سطوح محلات، شهرها و ایالات، پیش از هر کنگره برگزار می‌شود و بر این اساس و آشنایی با نامزدهای مختلف، ما هم خط مشی و هم کادر رهبری خود را انتخاب می‌کنیم.

یک نمونه، رهبر فدراسیون در محله‌ی ماست که مهندس است و در ساختمان من زندگی می‌کند. او مسئولیت زیادی بر عهده دارد و به طور داوطلبانه فعالیت می‌کند. هر دو یا سه ماه در محله‌مان جلسمی فدراسیون را برگزار می‌کنیم و به رتق و فتق مسایل می‌پردازیم. بر پایهی تجربه‌ی دست اول با فعالین محله، ما رهبران خود را انتخاب می‌کنیم. این‌ها به همین روال در جلسات شهری شرکت کرده، نماینده‌ی خود را برای گردهمایی‌های ایالتی تعیین می‌کنند. از بین این‌هاست، که نمایندگان کنگره‌ی فدراسیون انتخاب می‌شوند.

من چند سال قبل به عنوان نماینده در کنگره فدراسیون شرکت کردم. یکی از مسایلی که ما ارزیابی کردیم، تصویری بود که در آگهی‌ها و ویدیوهای جلب توریست از زنان کوبایی ارائه می‌شد. این تصاویر تنها می‌توانست به جلب توریسم برای سکس کمک کند. ما چند ویدیو را برای نمایندگان نشان دادیم و استدلال کردیم، که این‌ها علیه منافع زنان کوبایی عمل می‌کند. تصمیم کنگره این بود، که چنین تبلیغاتی باید قطع شود و ما این را با حزب کمونیست و مسئولین حکومتی در میان گذاریم. این نوع تبلیغات در بخش توریسم کوبا قطع شد. البته متأسفانه شرکت‌های جهان گردی خارجی در کشورهایی چون اسپانیا هنوز از این نوع تبلیغات برای جلب توریست استفاده می‌کنند. ما کنترلی نمی‌توانیم بر این‌ها اعمال کنیم.

کامران نیری: در سال‌های اخیر چه مسایلی مد نظر «فدراسیون زنان کوبا» بوده است؟

سونیا انهامیو: مسایلی که در سال‌های بعد از ۱۹۸۰ به آن پرداختیم، شامل خشونت علیه زنان، مادران بی همسر، نوجوانان مادر و زنان مسن است. فدراسیون

برای الحاق مردان به مبارزه برای حقوق زنان فعالیت می‌کند؛ چرا که به نظر ما، اهداف ما تنها حل مشکلات زنان نیست، که حل مسایل جامعه است. کل جامعه باید از نو آموزش ببیند و برای این امر همه باید بسیج شوند. ما همه مردان را به خاطر رفتار نادرست تعدادی از آنها طرد نمی‌کنیم. بعد از سال ۱۹۸۹، با آغاز بحران عمیق اقتصادی، مشکلات روزمره زنان کوبا تشدید شد. (۹) یک باره ما با تشدید کار خانگی روبرو شدیم؛ چرا که امکانات دولت جهت ارائه خدمات اجتماعی جایگزین به نحو محسوسی تقلیل یافت. دست یابی به غذا و مایحتاج خانگی مشکل شد. ایاب و ذهاب به یک مسالهی عمده تبدیل شد. هم زمان اما مردان هم راه و هم دوش زنان شدند، تا با این وضع اضطراری مقابله کنند. در دیارتمان تاریخ، همکاران مرد من به دنبال خرید مایحتاج خانه رفتند. در نتیجه، «دوران ویژه» راه شرکت مردان را در حل مسایلی که در کوبا

یکی دیگر از کاربردهای «قانون خانواده»، تفویض حق مراقبت از کودکان بستری در بیمارستان به مردان است. در گذشته، بنا به سنت، زنان حق داشتند که شب کنار فرزندانشان که در بیمارستان بستری می‌شدند، بمانند. اما مردان از حقوق مشابه برخوردار نبودند. در یکی از کنگره‌های «فدراسیون زنان کوبا» پیشنهاد شد که این حق به پدران نیز تعمیم داده شود، تا آنان نیز بتوانند در این فعالیت خانوادگی شرکت کنند. این پیشنهاد در «قانون خانواده» گنجانده شد. از سال ۱۹۹۰ یک سری برنامه‌ها چون برنامه نویسی کامپیوتر، زبان‌های خارجی و کارگاه‌های هنری، به فعالیت‌های «خانه‌ی راهنمای خانواده» اضافه شده است. زنان مسنی که شوهرانشان فوت شده‌اند، مورد توجه خاص این مرکز واقع هستند و می‌توانند در این کلاس‌ها نیز شرکت کنند. بالا رفتن طول عمر محتمل برای مردان به ۷۳ سال و برای زنان به ۷۶ سال، که ناشی از پیشرفت جامعه‌ی کوبا است، موجب

تشکلی داوطلبانه از زنان و برای زنان است. هر زن کوبایی، ۱۴ سال یا بیشتر، می‌تواند عضو فدراسیون شود. حق عضویت، که ماهانه ۲۵ سنتینو (یک چهارم یک پزو) است، منبع مالی فدراسیون را تشکیل می‌دهد. علاوه بر حق عضویت، اعضای فدراسیون باید در امور آن نیز فعال باشند. طبق آخرین آمار، حدود ۸۲ درصد از زنان واجد شرایط، عضو فدراسیون هستند.

فدراسیون سعی در جلب همه‌ی زنان می‌کند. در روز جهانی زن، ما در محله‌ی مان جشن می‌گیریم. زنان همراه با موسیقی، غذا، شراب (که زنان به «رام» ترجیح‌اش می‌دهند) و شیرینی، به جشن و پایکوبی می‌پردازند. (۱۲) امسال، ما ۲۳ اوت که چهلمین سالگرد «فدراسیون زنان کوبا» است را جشن خواهیم گرفت.

کامران فیروی: علت درصد بالای طلاق، که به تعداد

«مسئولیت زنان» تلقی می‌شد، نشان داد. به نوعی، مشکلات زنان اکنون عمدتاً به عنوان مشکلات اجتماعی شناخته شده است و امکانات ذهنی بهتری برای یافتن راه حل اجتماعی برای آنها وجود دارد. اگر در گذشته عمدتاً زنان بودند که به پرورش فرزندان کمر همت می‌بستند، اکنون بسیاری از مردان هم خود را در این امر شریک می‌دانند. البته ما هنوز با خیلی مشکلات

زیاد زانی که مسئولیت تربیت فرزندان را به عهده دارند انجامید، چیست؟
سونیا انهامیو: باید از سنت و تاریخ کوبا شروع کنیم. در کوبا، مادران و فرزندان بسیار به هم نزدیک هستند. بر طبق قانون، در صورت طلاق، فرزندان تا سن هفت سالگی نزد مادران‌شان می‌مانند. و بعد از رسیدن به این سن، پدران کفالت فرزندان را به عهده می‌گرفتند. بعد از انقلاب، قانون به این

روبرو هستیم، اما به عنوان یک جامعه در جهتی صحیح حرکت می‌کنیم.

کامران فیروی: آیا بسیج منظمی جهت ارتقای آگاهی مردان صورت می‌گیرد؟

سونیا انهامیو: بله. بعد از تصویب «قانون خانواده»، در سال ۱۹۷۵، «خانه‌ی راهنمای خانواده» در همه‌ی محلات در کوبا ایجاد شد. (۱۰) این قانون، برنامه‌های زیادی برای استفاده‌ی زنان و خانواده‌ها دارد. مرکزی است که از طریق آن بسیاری از اهل فن – پزشکان، وکلا، روان‌شناسان – به طور داوطلبانه به خدمت به اهل محل مشغول هستند. اگر زوجی مشکلی دارند، می‌توانند با یک مشاور و یا یک وکیل صحبت کنند و از این قبیل امکانات. زنان در ایجاد این قانون نقش اساسی داشتند. اما خدماتش محدود به زنان نیست. پدران و شوهران نیز می‌توانند برای امداد به آن مراجعه کنند. یک هدف، ادغام مردان در فعالیت‌های خانواده است.

افزایش تعداد زیادی زنان مسن و بیوه شده است. ما دوایر «پدر بزرگها و مادر بزرگها» را داریم، که جهت ارائه‌ی برنامه‌های سرگرم کننده برای افراد مسن به وجود آمده‌اند. به عنوان مثال، تحت نظر «پزشک خانواده» که در محله زندگی می‌کند، برای سالمندان برنامه‌ی نرمش و ورزش برگزار می‌شود. (۱۱) اما مردان مسن، که در اقلیت هستند، گاهی احساس ناراحتی می‌کنند که در جمعی که اکثر زنان مسن هستند به نرمش و ورزش بپردازند. این وظیفه‌ی ماست، که محیط را برای این‌ها دوستانه تر کنیم.

کامران فیروی: بر اساس آن چه که گذشت، می‌توان حدس زد که حزب کمونیست و دولت از حامیان «فدراسیون زنان کوبا» هستند. آیا این برداشت صحیح است؟

سونیا انهامیو: بله. و فدراسیون نیز یکی از منابع اصلی حمایت از حزب کمونیست و دولت است. اما مهم است یادآوری شود، که «فدراسیون زنان کوبا»

ترتیب تغییر یافت که در صورت عدم توافق در مورد کفالت فرزندان، دادگاه خانواده با در نظر گرفتن منافع فرزندان تصمیم می‌گرفت که کفالت با کدام یک باشد. هر دو والدین باید در تربیت فرزندان نقش داشته باشند، اما برخی از پدران از این مسئولیت شانه خالی می‌کردند. بنا به پیشنهاد کنگره‌ی فدراسیون زنان، قانونی وضع شد که کمک مالی والدین را از حقوق ایشان کسر کرده، به آن کسی که کفالت را به عهده دارد، می‌دهند.

کامران فیروی: چرا درصد طلاق این قدر بالاست؟

سونیا انهامیو: این مسالهی پیچیده‌ای است. خیلی از زوجها در سنین پائین و بدون آشنایی عمیقی با یک دیگر و یا مسئولیت‌هایشان نسبت به یک دیگر و نیز به عنوان والدین، ازدواج می‌کنند. در کوبا، ما مشکل کمبود مسکن داریم و گاهی تا سه نسل در یک خانه با هم زندگی می‌کنند. قبل از انقلاب، طلاق برای زنان امر جامعه پسندی نبود و زانی که

طلاق می‌گرفتند و تنها زندگی می‌کردند را نوعی فاحشه تلقی می‌کردند. بعد از انقلاب، این همه عوض شد و امر طلاق تسهیل گشت. زنان می‌توانند و در اکثر موارد برای خلاصی از روابط نامطلوب با همسرانشان، تقاضای طلاق می‌کنند. استقلال مالی نیز موقعیت زنان را تقویت کرده است. همی این عوامل - که برخی مثبت نیز هستند - به درصد بالای طلاق در کوبا کمک می‌کند.

کامران فیروزی: یکی از دستاوردهای مهم جنبش زنان و انقلاب کوبا، از بین رفتن فحشا به عنوان یک مشکل اجتماعی بود. در ملاقات‌مان در سال ۱۹۹۴، شما در مورد ظهور مجدد این مشکل و طرح‌های «فدراسیون زنان کوبا» برای مقابله با آن صحبت کردید. امروزه این مشکل را چگونه ارزیابی می‌کنید و چه سیاست‌هایی برای مقابله با این مساله وجود دارد؟

سونیا انهامیو: «دوران ویژه» آزمون مشکلی را در برابر مردم کوبا قرار داده است: چگونه در برابر یک بحران ناگهانی و عمیق اقتصادی و تشدید خصومت امپریالیسم آمریکا مقاومت کنیم. ده سال بعد از شروع بحران، واضح است که ما در این دو جبهه موفق بوده‌ایم. اما در طول این ده سال، همی مردم کوبا به نتایج مشابهی در مورد نیاز به اتخاذ یک مشی مبارزاتی نرسیدند. با گسترش توریسم و گسترش اقتصاد تجارتی در کنار اقتصاد با برنامه، بازاری برای فحشا و مواد مخدر ایجاد شده است. و ما در هر دوی این موارد با مشکل روبرو هستیم.

«فدراسیون زنان کوبا» دست به بسیج مددکاران اجتماعی در محلات زده است، تا به کمک زنانی که به فروش سکس مشغول شده‌اند، بروند. در حالی که در کوبا هیچ زنی به علت نداشتن حداقلی برای زیست دست به این کار نمی‌زند، ما زنانی را که به مبادله سکس با پول یا هدایای گران قیمت مشغولند، تشویق به یادگیری مهارت‌هایی می‌کنیم که درآمد بالاتری را به همراه می‌آورند، مثل: برنامه نویسی کامپیوتر، زبان‌های خارجی، و کارهای هنری و کارهای دستی. اگر زن جوانی که به تجارت سکس مشغول است، به ندای ما جواب مثبت ندهد، ما با پلیس تماس می‌گیریم. پلیس وظیفه دارد، که سه اخطار به زن خاطی بدهد. بعد از اخطار سوم، پلیس از زن خاطی می‌خواهد که به محل اصلی سکونت‌اش برگردد. در اکثر موارد، این زنان جوان از خارج از هاوانا به دنبال توریست‌ها به این شهر می‌آیند. در همی این اقدامات، ما سعی در حفظ ظاهر این زنان می‌کنیم. اما اگر تلاش‌ها تا این مرحله به جایی نرسد، پلیس با خانواده‌ی زنان جوان تماس خواهد گرفت. سیاست ما در قبال مردانی که به عنوان بازاریاب برای این

زنان فعالیت می‌کنند، مشابه است. با این تفاوت که بعد از اخطار سوم، به این‌ها جریمه‌ی پولی نیز تعلق می‌گیرد.

ما در شرایط کنونی، قانونی علیه فحشا یا مواد مخدر نداریم؛ چرا که این‌ها را مسایل اجتماعی حل شده می‌انگاشتییم. اما اکنون واضح است، که باید برای مقابله‌ی موثر با این‌ها دست به وضع قوانین زد. من فکر می‌کنم، که این مشکلات راه حل فوری ندارند. بنابراین، طرز برخورد ما که جنبه‌ی هماهنگی نهادهای توده‌ای با پلیس را دارد و به یک متد آموزشی و برخی جریمه‌های معتدل اتکا می‌کند، به نظر من مسیر صحیحی برای مقابله با این مشکلات است.

یادداشت‌ها:

- ۱- Sonia Enjamio Exposito
- ۲- Casa de Fernando Ortiz، کاسا د فرناندو اورتیس، پیشگام علم اتنوگرافی در کوبا بود و مطالعات وی پیرامون اقوام و مذاهبی که جمعیت کنونی کوبا را تشکیل می‌دهند، راه گشای اصلاح سیاست‌هایی بود که به فرهنگ اقلیت‌ها توجه لازم را معطوف نمی‌کرد. از جمله این‌ها، احیای سنن آفریقایی در دهه‌ی ۱۹۸۰ در کوباست و هم راه با آن تشویق به پذیرش باورهای جمعیت قابل ملاحظه‌ای از کوبایی‌ها که به مذاهب آفریقایی هنوز اعتقاد دارند.
- ۳- Eugene Craig, Service Employees International Union, Local 715
- ۴- بنا به سرشماری سال ۱۹۵۳، زنان ۱۱/۴ درصد نیروی کار را در کوبا تشکیل می‌دادند. اکثر این زنان به کارهایی که مهارت زیادی احتیاج نداشت، مشغول بودند: ۸۹ درصد از کارگران خانگی و ۵۳ درصد از ماشین‌نویس‌ها، زن بودند. در مقابل، تنها ۵ درصد از مشاغل مدیریت و اداری و ۷ درصد از مشاغل حقوقی و ۵ درصد مشاغل در رشته مهندسی به زنان تعلق داشت.
- ۵- Sierra Maestra رشته‌ی کوهستانی‌ای است در جنوب جزیره‌ی کوبا، که جنبش ۲۶ ژوئیه از آن جا جنگ آزادی بخش علیه دیکتاتوری باتیستا را در سال ۱۹۵۷ شروع کرد. دهقانان این ناحیه، جزء اولین بخش از مردم کوبا بودند که به انقلاب پیوستند.
- ۶- «فدراسیون زنان کوبا»، که در ۲۳ اوت ۱۹۶۰ تشکیل شد، از ارکان بسیج توده‌ای برای سوادآموزی در این دوره بود و حدود ۹۰ هزار زن به طور داوطلب در جنبش سوادآموزی تدریس می‌کردند.
- ۷- طبق اسناد ششمین کنگره‌ی «فدراسیون زنان کوبا»، که در سال ۱۹۹۵ برگزار شد، ۲۰/۹ درصد کارگران، ۶۲ درصد از تکنسین‌ها، ۸۶/۱ درصد از کارمندان، ۶۰/۳ درصد مشاغل خدماتی و ۲۸

درصد از موقعیت‌های «رهبری» در کوبا از آن زنان است. به همین ترتیب، ۷۲ درصد از مشاغل در بخش بهداشت و درمان، ۶۹ درصد در آموزش و پرورش، ۴۴ درصد در توریسم، ۴۳ درصد در علوم و تکنولوژی و ۲۶ درصد در بخش کشاورزی از آن زنان است.

۸- در سال ۱۹۶۵، همی مهد کودک‌ها در کوبا مجانی شدند. در سال ۱۹۷۷، هزینه‌ی مختصری، که با افزایش درآمد بیشتر می‌شد، برای استفاده از مهد کودک‌ها تعیین شد. طی «پروسیه تصحیح» (نگاه کنید به مقاله‌ی کامران فیروزی در دفتر پنجم «نگاه») زنان کوبایی مشکل کمبود مهد کودک را مطرح کردند و خود پیش قدم ایجاد گروه‌های داوطلب در محلات برای ایجاد مهد کودک‌های جدید شدند.

۹- سال‌های بعد از ۱۹۸۹، که با بحران عمیق اقتصادی همراه بودند، را در کوبا «دوران ویژه» می‌نامند. دلایل مستقیم این بحران اقتصادی، از دست رفتن ناگهانی روابط تجاری و مالی و اعتباری با اتحاد شوروی و کشورهای اروپای شرقی و تشدید تخاصم ایالات متحده - منجمله تنگ تر شدن حلقه‌ی محاصره‌ی اقتصادی کوبا - بود. در سال‌های ۱۹۹۳-۱۹۸۹، تولید ناخالص داخلی ۳۵ درصد افت داشت.

۱۰- قانون اساسی، کوبا حقوق مساوی برای زن و مرد قایل است. اما در سال ۱۹۷۵، «قانون خانواده» که این تساوی حقوقی را به طور مشروح تعیین می‌کرد، تصویب شد. «قانون خانواده» یکی از ابزارهای است، که «فدراسیون زنان کوبا» در مبارزاتش علیه مسایل زنان - منجمله خشونت علیه آنان - به کار می‌برد.

۱۱- در دهه‌ی ۱۹۸۰، کوبا برنامه‌ای را اتخاذ کرد که در هر محله‌ای، پزشکی با مهارت‌های عمومی را سکنی دهد تا رابطه‌ی پزشک و بیمار هر چه بیشتر نزدیک و مداوم باشد. این برنامه، که به «پزشک خانواده» معروف است، برای هر ۱۲۰ خانواده (یا کمتر) یک پزشک عمومی تعیین می‌کند. هم اکنون همی جمعیت کوبا از طریق این برنامه، پوشش پزشکی دارد؛ حتا مناطق دور افتاده.

۱۲- «رام» مشروب محلی کوباست، که از نیشکر به دست می‌آید.

